

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ОЮМ

«Къырал башчыгъа берилген соруулагъа бла тилеклеге къараллыкъды, алагъа кёре тийишли оноула да чыгъарыллыкъдыла»

Россейни Президенти **Владимир Путин** 30 июнда бардырылган тюзюнлей эфирде инсанларыбызны кеп торлю сорууларына бла тилеклерине жууапла бергенди. Аланы араларында корона-вирус инфекцияны жайылыуу эмда анга къажуу дарман салыуу бла байламлы соруула да иги кесек болгъандыла.

Владимир Путин, бу ауруу ючюнчю кере да аслам жайылганы ючюн, битеу Россейде да локдаун кийириге боллугъуна юсюнден оюмун айта, аллай мадар хар регионда да энчи болумгъа кёре этиллигин чертгенди. «Реги-

онланы башчылары предприятияла жабылмаз, адамла ишсиз, хакъсыз да къалмаз, гитче эмда орталыкъ предпринимательле да тозурамаз, халкъны файдалары тюшмез ючюн юрешедиле чек салыуу мадарла этип. Алай болмаз ючюн а бир-бир регионлада вакцинация жаны бла мардала тохташдырыладыла», - дегенди ол.

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** да андан алгъаракълада окуна, 21 июнда журналистле бла тюбешиюнде, чек салыуу мадарлары вакцинация къалай баргъанына кёре кийириге кереклисин айтхан эди.

Россейни Президентини тюзюнлей эфирини юсюнден оюмун айта, Къабарты-Малкъарны Башчысы жамауат бла байламлыкъны быллай амалы Россей Федерацияны регионларында болумну, алада жашаган инсанларыбызны къайгыларына бла къуууларын бютюн иги билирге онг бергенин чертгенди. «Къырал башчыгъа Къабарты-Малкъарда жашагъандалар берилген соруула, тилекле да контролгъа алынырыкъдыла, алагъа кёре тийишли мадарла, оноула да этилликидиле», - дегенди Казбек Коков.

ФОРУМ

Эки республиканы арасында байламлыкъла кюч ала барадыла

Россейни бла Белоруссияны регионларыны форумуну ючюнчю кюнюнде пленар жыйылыуу бардырылганды. Ол цифралы амалланы заманында эки къыралны да арасында илму-техника жаны бла бирге ишлеуно жангыча къурауагъа жораланганды. Кеси да видеоконференция халда ётгенди. Анга КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** да онлайн амал бла къатышханды.

Жыйылыуда эки къыралны да башчылары селешгендиле. Россейни Президенти **Владимир Путин** кесини сезюнде Белоруссия Россейге жаланда огурулу къоншу болуп къалмай, бек алгъа аны къаршы союзниги болгъанын чертип айтханды. Эки къыралны араларында байламлыкъла бир бирге хурмет этиуно, болушууу эмда бир бирни сейирлерин эсге алыуу мурдорунда къураладыла, дегенди.

Беларусь Республиканы Президенти **Александр Лукашенко** уа цифралы амал бла ишлеуно мадарларын бирге белгилерге заман болгъанын эсертгенди.

Форумну ахырында торлю бёлюмде бирге ишлеуно 50-ге жууукъ келишимге къол салыннганды.

Къабарты-Малкъар Беларусь бла сатыу-алыу-экономика байламлыкълагъа уллу магъана бередиле. Былтыр эки республиканы да правительстволары араларында сатыу-алыу-экономика, илму-техника эмда социал-маданият жаны бла да бирге ишлеуно юсюнден келишимге къол салыннган эди. Анга кёре жаланда 2021 жылны биринчи юч айында регионну Белоруссия бла сатыу-алыууно ёлчмине миллион доллардан аслам болгъанды. Ол а былтырны ол кезиунонден эсе эки кереге асламды.

Къабарты-Малкъарны промышленный предприятлары Беларусьха налмас индустри-

ментле, мебель, аякъ кийимлеге жаралуу картон, регуляторла, транзисторла эмда дагыда кеп зат жибередиле. Аны эл мюлк техникасын а бизни республиканы сабанчылары суююп жюрютедиле.

Агропромышленность комплексе эки жанлы бирге ишлеуно чеклеринде Беларусьха эртте жетген нартохно урлукълары эмда татлы ашарыкъла жибериледиле. Мындан ары ол республикагъа башха мизреулук эмда къудору битимлени урлукъларын жиберирге умут этиледиле.

КЪМР-ни Башчысыны бла
Правительствоуну
пресс-службасы.

Себеплик

Ахча августдан берилип башланырыкъды

РФ-ни Президенти Владимир Путин къыралда сабийлеге 10-шар минг сом тёлёуно юсюнден Указгъа къол салганды. Ахча августдан теленип башланырыкъды. «Сабийлери болган ююрлеге социал тутучулукъ этер мурат бла бийыл август-декабрь айлада бир кере 10-шар минг сом тёлерге», - деп айтылады документде.

Ахча атаны неда ананы (осуйлукъ этгенни) картасына ётдюрюллюкдю. Ол 6 жылдан 18 жылгъа дерри сабийлеге бериледи. Ол санда балагъа 6 жыл быйыл 1 сентябрьге дерри толган эсе.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Кенгеш

Казбек Коков Регионланы айнытыуу жаны бла правительстволу комиссияны ишине къатышханды

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** Россей Федерацияда регионланы айнытыуу жаны бла правительстволу комиссияны президиумуну кенгешине къатышханды. Жыйылыуу вице-премьер **Марат Хуснуллин**ни башчылыгында бардырылганды.

Анда 2021 жылда «Тапландырылган шахар болумну къурауу» федерал проектни бардырылууна эм Россей Федерацияны субьектлеринде комплекс халлы къурауу тинтиулени эсеплери ЖКХ къырал информация системде тюз эм толу кёргозю-тюлгенине эс берулганды.

Энчи видеотюбешиуно чегинде келлик заманда орталыкъ айлыкъны ёсдюору жаны бла жумушлагъа эм халкъны хар адамына жашуу этерге жетерик орталыкъ файдалыкъгъа къарагъандыла.

Къабарты-Малкъарда 2021 жылда «Тапландырылган шахар болумну къурауу» регион проектни ызында 40 муниципал къурауула 34 жамауат эм 89 арбаз тийреле игилендириледи. Субсидияланы битеулю ёлчмине 236,9 миллион сомду. Бююнлюкге 9 жамауат эм 27 арбаз тийреледе ишле ахырына жетгендиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

«Заман» газетни баш редакторуну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуну БУЙРУГУ

2021 жылны 30 июну Нальчик ш. №265-рп

«Заман» газетни редакциясы Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини 2012 жылда 27 ноябрьде чыгарылгъан 1325-П-П номерли бегими бла эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуну 2013 жылда

17 апрельде чыгъарылгъан 224-рп номерли буйругу бла къабыл кёрюлген Уставыны 6.1-чи пунктуна тийишлиликде **КЪОНАКЪЛАНЫ АЗРЕТНИ** жашы **Хасаны** «Заман» газетни баш редакторуна салыргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы
Правительствоуну Председателини
къуллугъан толтурган

М.КУИЖЕВ

Къонакъланы **Хасан** 1967 жылда 28 мартда КЪМАССР-ни Чегем районуну Тёбен Чегем элинде туугъанды. 1992 жылда Къабарты-Малкъар къырал университетни филология бёлюмю, 2002 жылда уа Дондагы Ростов шахарда къырал служба Шимал-Кавказ академиясын бошаганды. Урунуу жолун ол 1991 жылда КЪМР-ни Телевидение эмда радио бериуле жаны бла къырал комитетини жангылыкъла бёлюмюнде корреспондент болуп башлагъанды. 1995-2000 жыллада «Заман» республикалы газетни эл мюлк бёлюмюню корреспонденти, жангылыкъла эмда спорт бёлюмюню редактору болуп ишлегенди. 2000-2009 жыллада КЪМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла министрствосуну асламлы информацияны басма органларыны бёлюмюню специалистини, консультантыны къуллугъуна салыннганды.

2009-2010 жыллада **Хасан Азретович** КЪМР-ни Президентини бла Правительствоуну Администрациясыны пресс-службасыны консультанты болгъанды. Андан «Заман» газетни редакциясына баш редактору орунбасары болуп кечгенди. 2015 жылда КЪМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини председателини орунбасарыны къуллугъуна салыннганды. 2017 жылдан башлап «Къабарты-Малкъар» республикалы информация агентствону баш редактору болуп ишлегенди.

Къонакъланы **Хасан** КЪМР-ни 2-чи класслы керти къырал советниги, КЪМР-ни сыйлы журналистиди. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуну, КЪМР-ни Журналистлерини союзуну сыйлы грамоталары бла саугаланганды. «2014 жылны бек иги журналист иши» деген республикалы конкурсу лауреатыды.

Казбек Коков Регионланы айнытыу жаны бла правительстволу комиссияны ишине кытышханды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Быйыл мартта Чегем шахарны проекттин жашауда бардырыча контракт этилгенди. Ол ырахат шахар болумланы кырау жаны бла эм иги проектлени төртюнчю Битеуроссей эришиуню «Гитче шахарла» бөлүмюнде бек игиге саналганды. Ишле толду халда бардырыладыла, быйлыны ахырыды. Ырыскы бла жалчытыуну өлчөмү 61 миллион сомду.

2022-2023 жыллада жашауга кийририлге белгиленген ырахат шахар болумланы кырау жаны бла эм иги проектлени бешинчи Битеуроссей эришиуню региондан Прохладный эм Нарткыала шахарланы заявклары көгүзөтүлгөндиле. Эришиуню эсеплерин федерал конкур комиссия 2021 жылда 1 сентябрьге дер чыгарырга тийишлиди.

Андан сора да, ZA.GORODSREDA бирлешкен федерал платформаны порталында 26 апрельден 30 майга дер 2022 жылда тапландырырга тийишли жамаут тийрелени сайлау жаны бла кыот көтөрүю кыралганды. Республиканы беш шахарыны

(Нальчик, Бахсан, Прохладный, Май, Тырынауз) 23 жамаут тийресинден 7 хорлаган айрылганды. Кыот көтөрүюге Кыабарты-Малкыардан 60 миң адам кытышханды.

КыМР-ни Башчысы бла Правительствосуну пресс-службасы.

ТЮБЕШИУ

«Битеу керекли аппаратла кыолубузда болуп, операция жетишимли өтгөндү»

Тюне Москваны 40-чы номерли клиника больницасыны баш врачаны онкология болушлук берууню кырау жаны бла орунбасары, Медицина тинтиуле жаны бла Д.Рогачёв атлы миллет араны тамата илиму кыулукчусу Михаил Тер-Ованесов Нальчикке онкология диспансерде кыыйын операция бардырганды. Белгиле онколог журналистле бла тюбешууде ангылатханыча, саусузну бийрегинде кырктуулу кыбуу кыралганды. Ол, кенг жайылып, бауруна окуяна жетгөндү. «Операция тап өтгөндү. Эки сагат бла жыйырма минут ишлегенди. Алай саусуз кыанын тас этмегенди, шөндю ол операциядады», -дегенди врач.

Аны айтханына кере, саусуз 5-7 кюнню ичинде больницада турлукту, ызы бла уа эки ыкыгыа юйөнө ашырыллыкды. Эки сора аны багыу амалыны оуоу этилликди.

Журналистле бла тюбешууге уа КыМР-ни саулук саклау министр Рустам Калибатов, аны орунбасары Заурбек Батыров, Онкология диспансерни баш врачы Малхаз Цакоридзе да кытышхандыла.

Рустам Калибатов бу кюнлөде Нальчикке медицина форум бардырылганын, Михаил Тер-Ованесов анга кытышырга келгенин билдиргенди. «Алай хирургла барган жерлеринде операцияла этип, саусулауга болушхан, жеринде врачланы юйретген иги төреге айланганды, Михаил Дмитриевич да, анга кертичи болуп, кыыйын саусузга болушханды», -дегенди министр.

Тюбешууде сөз республикада онкология болушлук беруу службаны ишин кыраууну, саусузыны дарманла бла жалчытыуну, врачларыны профессионал билимлерини, республиканы инсанлары

саулукларына кыратырга федерал араланы сайлаганларыны сылтауларыны юслеринден барганды.

Михаил Тер-Ованесов КыМР-де онкология болушлук службаны ишине иги багыа бергенди. Ол диспансер дарманла, тийишли оборудование бла жалчытылынгангына эс бурганды, ол санда диагностика, лаборатория аппаратла бла да. «Операцияны кезиунде битеу керекли инструментле, аппаратла кыолубузда эдиле. Аны хайырындан ол жетишимли өтгөндү», -деп чертгенди ол.

Журналистлени сорууларына жууапла бере, медикле битеу кыралда да онкология службаланы бирикдириу жумушла толтурулганларын билдиргенди. Ол санда Москвада федерал клиникалада алты служба кыралганды. Кыабарты-Малкыарда онкология диспансерни ишинде чырмаула болган кезиуде медицина учреждениялада онкология кабинетле ачарга оуоу этилген эди. Алай энди ала да бирикдирилди. Ол а хар саусузну эсепде тутарга, багыууну кытепсөөсүн игилендириге себеплик этеди.

Инсан кесине тышында кыратырга суйсе, федерал клиникалага барырга чырмау болмаганыны юсюндө да айтханды Рустам Калибатов, соруулауга жууаплай. Болсада бюгонлюкке КыМР-ни Онкология диспансерни тийишли оборудование бла жалчытылыныпды, аны себепли тышына бары кереклиси да жокду.

Кесибизде лучевой терапия бардырырга онгубуз болмаган кезиуде саусула башха регионлага бара эдиле. Алай бла инсанларыбызга тышында айдан да артык турурга тошгенди. Болсада энди лучевой аппарат, аны бла бирге уа линейный ускоритель,

компьютер томограф да келтирилгенди. Бюгонлюкде уа бизни 600 саусузга лучевой болушлук бериге онгубуз барды, шөндю бу жаны бла бөлүмде 50 саусуз жатады, -дегенди министр.

Сөзге кышула, Малхаз Цакоридзе Онкология диспансерде медицина болушлук бериге битеу онгла кыралганларын чертгенди. «Алгын служба бирикмегенини хатасындан адамла тышында клиникага барырга оуоуну кеслери этгенди, ала диспансерге эсепле окуяна турмагандыла. Шөндю ол жокду, стационарда кытепсөөлу медицина болушлук бериге кыолдан келеди», -дегенди ол.

Михаил Тер-Ованесов а саусула кеслерине тышында кыратырга оуоу этген кезиуде башха регионну медицинасын айнытыуга себеплик этгенлерин чертгенди. «Кыабарты-Малкыардан башха жерге барып кыратханда, республика ол клиникага аха төлейди. Алай бла регионну кесини медицинасына заран салынады», -деп кыошханды ол.

Энци иели клиникалада багыууну, саусузыны дарманла бла жалчытыуда чырмаулары юслеринден да айтылганды тюбешууде. Медикле дарманла жетишмеген кезиуде битеу регионлада да болганын чертгенди. Алай республикада льготала алырга эркинликтери болганланы кыбосу социал болушлукну орунуна ахчаны сайлайдыла. Аны ючюн а федерал арадан регионлага аха азайтылып бериледи (льготниклени кыуумуна кере). «Аны бла байламлы инсанларыбыздан социал болушлукну сайларларын тийейме», -дегенди Заурбек Батыров.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Тапландырыу

Миллет проектлени, республикалы эм федерал программаланы хайырындан республика айбатланады

«Нальчикни бешинчи микро-районунда жашаганла мында тапландырылган «жашил» тийрени кыраууга кереклисин айтханлай тургандыла. Жер-жерли администрацияны таматасы Таймураз Ахохов бла тийреге кыралганды. Жер сайлаганбыз. Керти да, районда кеп адам жашайды, мында рекреация инфраструктура бек изленеди. Муниципалитет проектни жарашдырып башлаганды», - деп ангылатханды Инстаграмда кесини страницасында КыМР-ни Башчысы Казбек Коков.

«Бюгонлюкде миллет проектлени, республикалы эм федерал программаланы хайырындан республика айбат-

ландырылады. Эс бурулмай турган шахар тийреде тапландырылып, кез кыуандырадыла. Алай жерлерибиз кеп болууга керекдиле. Аны ючюн а кычубюзню-кыарыубузну арыкты туйюбуз. Жамаут кенгликени эм арбаз тийрелени игилендириу жаны бла жумушла регионну ара шахарында эм республиканы башха шахарларында бла элдеринде бардырыладыла», - деп жазганды Башчы. «Шахарчыла аны ангылайдыла, сакларга кыорешедиле», - деп чертгенди Казбек Коков. Адамларыбыз публикацияга ыразы болуп эс бургандыла, алай ишле изленген бирси тийрелени да айтып билдиргендиле.

Созюу

Ал жанында — инвестицияла не кыадар кеп келирлерине тап онгла кыраууга

КыМР-ни Башчысы Казбек Коков тюне бардырган кенгешде сөз инвестицияны юсюндө барганды. Аны ишине КыМР-ни Правительствосуну Председатели Мусуланы Алий, аны биринчи орунбасарлары Мухамед Куниев бла Сергей Говоров, министрле, Нальчик шахарны администрациясыны башчысы Таймураз Ахохов, КыМР-ни айнытыуу корпорациясыны баш директору Чочайланы Ахмат кытышхандыла.

Жыйылууда регионда жашауда бардырылган эмда келир заманда хайырлы боллук инвестиция проектле сюзюлгөндиле, Кыабарты-Малкыарга инвестицияла не кыадар кеп келирча этиуну мадарларына да кыралганды. Андан сора да, 2021 жылда инвестицияла бла халны миллет рейтингини эсеплери туура этилгенди. Алага кере Кыабарты-Малкыар инвестицияла жаны бла ишлери игиленген 40 регионну санына тюшгенди. Битеу 85 регионда 29 жерге кере юлешингенди. Аланы араларында КыМР 16-чы жерни алганды.

Республиканы оуочусу бюгонлюкде инвесторла артыкда уллу магына берген бөлүмледен бири туризм болганлай кыалганын эсге салганды. Инвестициялага тап онгла кырауу туруп, битеу

инфраструктура онгларын эсге алырга, хар рекреация зонага кере шарт планла жарашдырырга кереклисин чертгенди.

Саулай алганда, республикада бизнесни жоруктарынын женгиллетиу эмда инвестиция онглары игилендириу жаны бла «жол карта» жарашдырылганды эмда толтурулады. 2020 жылда баш капиталга салынган инвестицияланы өлчөмү 49,8 миллиард сомга жетгенди. Ведомствола аралы бир информация-статистика системаны шартларна кере, Кыабарты-Малкыарда 2020 жылда баш капиталга салынган инвестицияланы өлчөмү 6,7 процентге өсгөндү. «Шимал-Кавказ федерал округну айнытыу» кырал программала тийишлиликде былтыр эл мүлкөдө, промышленностьда бла туризмде 10 инвестиция проект тамаланганды, 300 жангы ишчи жер кыралганды.

Казбек Коков КыМР-ни Правительствосуну Миллет рейтингини иги тинтип, инвестицияланы кеп келиулерини амалларын билдирге буюрганды.

КыМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Кыайгырыу

Шахарны сабий поликлиникасына — жангы эндоскоп

Нальчик шахарны 1-чи номерли сабий поликлиникасы шөндюгю заманга келишкен эндоскопия аппарат кыолу бериледи. Аны КыМР-ни Саулук саклау министрствосу биринчи медицина болушлук берген бөлүмю ишин игилендириуу программасына кере алганды.

Республиканы сабий поликлиникаларына гитче саусуз-

ланы аз ачытырыкчы миниче эндоскопла берилгенди. Ала бла гитчелени аш орунларыны тинтидиле, анда тюрленуулерин терк эслерге, тюз диагноз салырга, алай бла уа тынгылы багырга онг бердиле. Сабийле жутарга өч болуучу затланы табарга эм кыгарырга да ала уллу себеплик этедиле.

Конференция

Иймам Абу Ханифа атлы Шимал-Кавказ ислам университетни 25-жыллыгы илму конференция бла белгиленгенди. Эки күнню ичинде – 28-30-чу июньда - Нальчикде «Азимут» кьонакь юйде «Исламны Россейни илму-билим бериу систе-

жюзден аслам адам кьатышханын белгилерчады. Ол санда федерал эм регион власть органланы, билим бериу, илму-излем учреждениланы кьуллукчулары, жамауат организацияланы келечилери, алимле эмда студентле жыйылгандыла.

Дин жаны бла билимни шендюгю излемлеге келишдирирге

масында магъанасы» деген темага кьаралганды. Ол университетни эм КьМР-ни Муслийманлары дин управлениясыны башламчылыгы, Ислам культурага, илмуга билим бериуге себеплик жаны бла фонду болушлугу бла бардырылганды. Конференция ёсөп келген тёлнююйретиуде, дин билимлерин ёсдюрюуде жангы мадарланы синдириуню амалларын излер мурат бла кьуралганды. Анга

КьМР-ни муфтийи Хазраталий Дзасежев, конференцияны ача, ислам вузланы устазларыны динни жайыуда, ёсөп келген тёлгюге тюз билим бериуде кьыйынларыны юсюнден айтханды. «Аланы болушлуклары бла студентлери биз жашауларында тюз жол сайлагъандыла», - дегенди эмда бюгюнлюкде Шимал-Кавказ ислам университет профессионал билимлери болгъан, сынаулу кадрла бла жалчытылынын

ганын чертгенди. Бюгюнлюкде уа университетде дин бла бирге светский дерсле да бериледи. Ол а студентлени билимлерин кенгертгени, акьыл жаны бла айнытханы бла бирге алага иш излемге жангы онгла ачады. «Ислам билим бериу артка кьалмазга, шендюгю заманын излемлери келиширге керекди, ол себепден светский вузла бла байламлыкъла кьураладыла. Билимлерин кенгерттирге сюйген мус-

лийманлага болушурга борчлубуз», - дегенди муфтий.

Докладла бла сёлешгенле исламны Россейни илму-билим бериу системасында магъанасыны, студентлени илму бла кюреширге кёллендириуню, дин вузланы ырысхы-техника болумларын игилендириуню, аланы кадрла бла жалчытыуню юслеринден айтхандыла.

Сёз Россейде ислам вузлада окутуу, жаш адамланы юйретиу системаны игилендириуню юсюнден да барганды. Кьырал эм ислам билим бериу учреждениланы араларында окутуу, илму-тинтиу жаны бла байламлыкъланы кьурауну онглагына да кьаралганды.

Ахырында республикада ислам динни жайылууна, билим бериуню айнытыуга кьыйын салгъанла грамотала, ыразылыкъ письмола, эсде кьаллыкъ сауугала бла белгиленгенди. Конференция жууаплы органлага эсгertiуле кьабыл керюу бла бошалганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлаганды.

Республикадан хапарла

Жашау болумларын игилендирирге – сертификатла

Бахсан районда тогуз адамга жашау болумларын игилендирирге деп энчи сертификатла берилгенди. Ахча ветеранлагъа, сакъатлагъа эмда сакъат сабийлери болган юйюрге фатар сатып алырга эмда жашау журт ишлерге себеплик этген регион программаны чеклеринде белюнгенди, дегенди КьМР-ни Башчысыны эмда Правительство суну пресс-службасында.

Субсидия кьоллу болганла Псыхурей, Заюково, Тёбен Кьуркужин, Исламей, Куба эм Крем-Константиновское элледенди. Сёз ючюн, афган урушну ветеранын юйдегиси, Заюково элде турган кёп сабийли тишируу Журтубайланы Ирина бериллик ахчага юйюн ишлеп бошарга умут этеди.

«Льготага сакъатла, алай сабийлери болган юйюрге, аскер кьаугаланы ветеранлары неда аланы кьатынлары тийшилди. Ахчаны кьолдан фатар сатып алырга неда кесини участкасында юй салырга кьоратырга боллукъду», - дегенди Бахсан районну администрациясыны баш специалисти Заур Шебзухов.

Ахыр юч жылы ичинде сагъынлган программаны хайырын бу районда жашаган 23 адам кёргенди.

Транспорт объектлени энчи тизмеси

КьМР-ни Транспорт эмда жол мюлк министерствосу быйыл «Кьоркьуусузулу качеству жолла» деген миллет проектге кирген объектлени уллулугуна, социал жаны бла магъаналыгына эмда ариулугуна кёре энчи тизмеси жарашдырганды. Анга кёре Прохладныйни бла Эльхово элени арасында жолну ремонт этиле турган онекикилометрик участкасын эм узун объекте санагъандыла. Ол Майский шахардан чыккан жерде башланады, Котляревская элени ичи бла барды. Жол кьурулушчула аны мурдорун тынгылы жарашдырып бошгъандыла. Ишлени чеклеринде Аргудан сууда кёпюрге да ремонт этилгенди.

Эм ариуга уа экиси тийшли болгъандыла: Нальчик шахарны курорт тийрениндеги эмда Огъары Жемталада жолла. Биринчисинде подрядчик асфальт салып башлагъанды, экинчисинде уа хар нени да бошарга алай кёп кьалмагъанды.

Социал жаны бла магъаналы объекте Кёнделене жангыртыла турган эки орамны санагъандыла министрствода. Аланы узунлугу кёп кьалмай он километр болады. Юч орта школ бла элдеги межит да алада турадыла. Жаяу жюрюгенлеге таплыкъга деп жолчула хар нени да кьураурыкдыла, ол санда кюнню жарыгы бла ишлеген светофорла да орнатырыкдыла. Орамланы битеу узунлугунда уа кече чыракыла бла жарытырыкдыла.

Федерал программага кёре

РФ-ни Правительство суну председатели Михаил Мишустин быйыл 15 июньда КьМР-ни Башчысы Казбек Коков бла Пятигорскда тюбешген эди. Сёз анда социал сфераны, ол санда сауукъ сакълау бёлюмю биринчи звеносун жангыртуу программаны эмда республикалы сабий клиника больницага тынгылы ремонт этиуню юсюнден барганды.

Тюбешуноу эсеплери кёре, Михаил Мишустин Россейни Сауукъ сакълау эмда Финансла министрстволарына бу больницау жангыртуу ишлеге 126 миллион сомну бёлюрча тийшли проект кьурап, аны правительствога чыгарырга буйрукъ бергенди. Кесин да 30 июльден кеч кьалмай алай.

КьМР-де Республикалы сабий клиника больница 1987 жылда ишленгенди. Андан бери анга тынгылы ремонт бир кере да этилгенди. Регионну педиатрия службасы да бу учреждениада орналады. Медицина болушукъ онбеш жаны бла бериледи анда. Алай неврология, ларингит, ЛОР бёлюмлеге, эндокринология жаны бла кюндюзгю стационарга энтта да ремонт этилмей турды.

Больницада онкология жаны бла болушукъ берип тебирегенди. Алай аны хар бёлюмлеге да жетдирича тынгылы жангыртуу керекди. Ол санда хауаны тазалаган шендюгю системаны орнатырга, медицина оборудование бла да жалчытырга.

Эсге сала айтсакъ, премьер-министр Михаил Мишустин Шимал Кавказны социал-экономика айнытуу вопрсала жаны бла правительство комисссиясыны Пятигорскда бардырган кенгешинде Казбек Коков доклад этген эди. Жыйылууда СКФО-ну айнытуу программаны бардырууну, медицина болушукъ бериуню, транспорт эмда социал инфраструктуралада болууну, инвестицияла жаны бла халны, туризм сфераны айнытуу жолланы юсюнден сёлешген эдиле.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

ЖАМАУАТ ПАЛАТА

Айырыуланы кезиуонде чурумла чыкьмазча

Кьабарты-Малкьарны Жамауат палатасында 2021 жылны 19 сентябринде боллукъ айырыулага кьарарыкъ Жамауат штабы ишини эсеплери чыгарылгандыла.

Аны бла байламлы бардырылган жыйылууда айырыулага хазырлануу быйыл январьда башланнганы эсгертилгенди. Бек алгъа Жамауат штаб кьуралганды, анга 17 адам киргенди: юристле, волонтерла, журналистле, алимле, коммерциялы болмагъан организацияланы (КьМР-ни Тиширууларыны совети, КьМР-де волонтерствону айнытуу ресурс арасы, «Экология – жизнь») бла политика партияланы келечилери киргенди.

Алай бла битеу да 355 айыруу участка боллукъду, алада 710 кьураучу ишлерикиди, бюгюнлюкде аланы кьаууму кьуралып бошалганды. Май районну палатасыны башчысы Светлана Герасимова билдиргенича, бу жол кьураучуланы жыл санлары 25-ден 40-гъа дериди. Ала бир айны ичинде юйрениулеге кьатышхандыла, дерслени билимлерин Ставропольда федерал экспертледе ёсдюрген препо-

давателле бергенди. Энчи эс законодательствону билдирюуге, жалган информацияны кертиден айырыуга, сунмай чыкьган болумланы кезиуонде не этерге кереклисине юйретиуге бёлюнгенди. Палатаны члени Доти Бажев белгилегенича, жамауат кьураучула айырыуланы эркинликлери жаны бла тынгылы билим алгъандыла.

Жуукъ заманда айырыуланы кюннюнде ишлерик араны эм

«исси» телефон ызыны кьураурага белгиленеди. Бу жаны бла тынгылы хапар билер ючюн республиканы Жамауат палатасына сёлеширге боллукъду. Аны телефон номери **8 (8662) 77-67-62**. Сорууланы Жамауат штабы пресс арасына берирге неда жазарга жарарыкьды: **8 928 710-52-06, f-pr@bk.ru**.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Анестезиолог-реаниматолог врачлары ислеринден биз артык кеп билмейбиз. Жаланда ала наркоз берген специалистле болгандары. Алай аны борчу уа биз оюмлагандан иги да уллуду.

Профессионалла

«Врачины жан аурута билиую аны энчи жууаптылыгыны белгисиди»

Гепатологга, эндокринологга, терапевтле эм башха специалистле саусуларын кеслерика багдадыла. Багыу тап ётсе - насып, алай, иш аны бла бошалып кыалмай, ауруган адамны халы осалга кетсе, анга реаниматологлары чакырадыла. Аны болушлугу бла саусуз игиге айлангандан сора врачла кеси борчларын андан ары толтурадыла.

Бюгюн мен сизни танышдырырга сойген Наршаулары Ахматны жашы Рамазанды. Атасы да белгиле врачды. Рамазан уллурак болуп, хар нени да тынгылы анылап башлагынычы, медицинаны атасыны юйде аз табылууу бла байлаганды. Нек дегенде, Ахмат Жамалович ишге танг эрттен кетип, кечеге жуук кыайтычу эди. Юйорню ушуурлары асламында ансыз ётгендиле.

Солу кунледе, байрам кунледе да алагы не заманда да болушлук излей кеп адам келиучосун Рамазан унутмаганды. Жашкыны эсинде аланы мудах кыарамлары кыалгандыла. Аны атасына уа ала толусунлай ийнангандыла. Сора хал игиге бурулса уа, мудахкык насыпха айланганды. Ыразылык, ыспас сёзле уа неден да багылы болгандыла. Ма алай бла тынчтынч Рамазан, кеси да толусезме, врач усталыкны сайлаганды.

Бийик окуу юйно сайлау да бошдан болмаганды. Юйонден узакгыга, атасын-анасын кыюуп, башха жерге кетерге ол соймегенди. Ол себепден КьМКьУ-ну медицина факультетини «Багыу иш» бёлюмюне киреди.

Биринчи кунден окуна билгенди ол кыайсы специализацияны сай-

ларыгын. Бир такыйкыга да башха ыз бла барырга келмегенди эсине. Уста анестезиолог-реаниматолог болуп, атасы аны бла ёхтемленири сойгенди. Бюгюнлюкде ол Республиканы клиника больницада

эм Перинатал арада ишлейди.

Бу усталыкны сайлаган адамны бек иги психикасы болурга керекди. Андан тышында да, ол психологияны, физиологияны, патофизиологияны, фармакологияны билерге борчлуду. Хирургия, терапия, кардиология, акушерство, травматология усталыклардан да анылау болурга тийишдиле.

Айтылганга кёре, операцияны тап ётоуно 40-50 процентге анестезиолог-реаниматологуну усталыгы бла байламды. Рамазан да ол оюмуно тюзге санайды. Кыыйн болумланы ислеринден айтханда, алай кезиуде анга терк эм тюз оюно эте билерге керек болады.

Адамла тюрлю-тюрлю халда тюшедиле реанимацияга. Бирле - кеп кыан тас этип, экинчилери - бир жукъларын да билмей. Ма аллай кезиуде Наршау улугга жарарык анестетики сайлай билерге, аны кыаллай бир берерге кереклисин

тохташдырырга тюшеди. Терс оюно эм заманын тас этуу адамны жашауун юзерге боллукду.

Халкыда бир кере наркоз алыу адамны жашауундан 5 жылын кетереди деген сёз жюрюйдю. Алай врач ол тюз оюм болмаганын чертеди.

- Жашауларында 10-дан артык наркоз алган сабийлени билеме. Бюгюнлюкде ёсип, юйорле да кырап жашайдыла, - дейди врач.

Дагыда арт кезиуде саусузну кыатында реанимацияда жуукълары да турурга излейдиле. Алай ол ишге чырмау этгенин а ала аныларга соймейдиле. Мени бюгюнню жигитим да ол затха ыразы туюлду.

Хар операция да кыоркыуулу жумушладан бириди. Аны кыалай ётеригин билген жангыз да Аллахды. Хар адамны да бир кыоркыган заты барды жашауунда. Наркоздан кыоркыганла да кеп тюбейдиле. Бютюнда бек саусула операция бара турган кезиуде унып кыалырбыз деп элгендиле. Мен да Рамазандан аны юсонден сорганма. Ол айтханга кёре, аллай юлгюле бек аз тюбейдиле. Не айтханларын эшитирге, не этгенлерин сезерге уа болады.

- Врач ёлюмлени кёре кетсе, артада кыайдан жангы кыару алады, - деп да сорганма мен Наршау улудан.

- Врачны аллай болумга кыайгы эте билиую аны энчи жууаптылыгыны ачыкылаган затды. Мени оюмуна кёре, аллай кезиуде да тюрлю-тюрлюледиле. Бирле суммай турганлай алышадыла дуняларын, башхаларыны уа, болмазлыкларын анылап, ахыр такыйкылары тынч ётерча этерге кюрешесе. Ызы бла уа кесинги ишинги тинтип, анализ этерге терк тюшеди. Бу усталыкны сайлаганым да ол себепден болганын, адамны жашауу ючюн кюреш бардырырга излей, - дейди ол.

Мындан ары да ол ишин сойгенлей, адамлагы игилик келтирерге излеген ышанларын тас этмегенлей, уллу жетишимле болдурр деп ийнанам.

Марианна ГЕШЕВА.

Саугылау

Усталыгына тийишли багы берилгенди

Бу кунледе кыра-лыбызны ара шахарындан ахшы лпар келгенди. Медицинада ишлегенли кюнюне жоралап бизни жерлешибиз Созайланы Халимат Москваны правительствосу Сыйлы грамотасы бла саугыланганды.

Хунерли специалист В. Вересаев атлы шахар клиника больницаны 1-чи номерли поликлиника бёлюмюнде ишлейди. Сыйлы грамотада Халимат Наурузова кеп жылланы ичинде москвачылары саулукларын саклау ишге толусунлай берилип, бет жарыкылы уруннганы энчи чертилипди. Москваны Шимал административ округу префекти Владимир Степанов кыол салган

ыспас кыагыт врачла аны профессионал байрамы белгиленген кюн берилгенди.

Миллетибизни атын иги бла айтдырган келечилери болганы бла кыуанырча эм ёхтемленирчады.

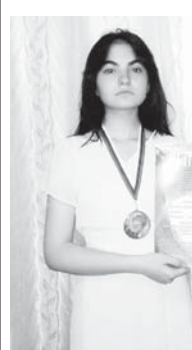
ТАПАСХАНЛАНЫ АМИНАТ.

Хунерлилик

Жерлешлибиз — алчыланы санында

Кеп болмай Кыара тенгизни жагысында «Лазурная волна – Сочи 2021» деген 6-чы музыка-

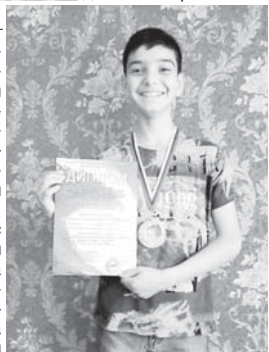
ну сюзгенле да аланы алчы жерлеге тийишли кергендиле. Сабийле барысы да «Эстрада во-

Геккиланы Малика.

кал» номинацияда эригендиле. Алай бла Локияланы Алан музыкалы чемпионатны алтын майдалына тийишли болганды. Ол инглиз тилде «Cant falling in love» деген жырны айтханды эм жыл санлары 19-дан атлаганланы кыуумунда бек кюлюге саналганды. Геккиланы Малика бла Ачабайланы Таулан а япон эм орус тилдеде жырлагандыла. Жюри аланы

кал» номинацияда эригендиле. Алай бла Локияланы Алан музыкалы чемпионатны алтын майдалына тийишли болганды. Ол инглиз тилде «Cant falling in love» деген жырны айтханды эм жыл санлары 19-дан атлаганланы кыуумунда бек кюлюге саналганды. Геккиланы Малика бла Ачабайланы Таулан а япон эм орус тилдеде жырлагандыла. Жюри аланы

Ачабайланы Таулан.

лы чемпионат ётгенди. Бу сыйлы конкурсу жыл сайын РФ-ни Маданият министрствосу, Жарыккандыруу министрствосу, Музыкадан Гнесинле атлы академия бардырадыла.

Музыкалы конкурс тюрлю-тюрлю жыл сан кыуумлада бла номинациялада ётгенди. Анга кытышханланы араларында Тырынауз шахарны «SOPRANOplus» студиясыны келечилери да болгандыла. Студияны таматасы Гузиланы Джаннет бизге билдиргенге кёре, бир кыуум сылтаула бла байламлы алагы бу конкурсу онлайн халда кыатышырга тюшгенди.

Кыалай-алай болса да, Джаннетни сохталары фахмулукларын толусунлай ачыкыла-ылгандыла. Конкурс-

кюмюш майдаллагы тийишли кергенди. Эришюно кыуагыанла сабийлени юйретген Гузиланы Джаннетни кыыйыны да энчи белгилеп, ыспас кыагыт жибергендиле. Алгышлайбыз тырынаузчылары жетишимлери бла.

КЪАСЫМЛАНЫ АМИНАТ.

Саулукь

«Пандемияны бирлешип хорлаялыкыбыз»

Бюгюнлюкде ковидден ауруганла кёбейе баргандары ючюн, биягы больницаланы жабып, госпитальла ачып башлагандыла. Бусагытта бек биринчи не зат этерге керекди? Бу жукыган ауруудан сакъланыр амал бармыды? СПИД-ге эм инфекция ауруула кыажау араны бёлюмюно таматасы, врач-инфекционист Ап-пайланы Шамил болумуно бизге былай анылатады:

- Биз вакцина тынгылы тинтилмегенди дегенин сылтауга тутуп, хар бирибиз дарманны заманында салмасак, болум осалга буруллукуду. Бусагытта Израиль, Кытай, Великобритания ауруу бек аз жайылган кыралладыла. Алада дарман салгандары саны салмагандары иги да озганды. Жер башында вакцина этгенле кеп болгунча пандемия бошаллык туюлду.

Вирус дарман салмагандары санларында чархларында тюрленгенлей турады.

Мен биринчи эм экинчи толкунда да госпитальда ишлегенме. Ауруу жугуп, юйде менден башхалагы да кечген эди. Насыпха, иги болганды. Алай, бусагытта антитела бардыла деп, тынчайып кызалмаганды. Эсигизге салгырга сюеме: вирусну бир штаммына антитела башхасына жарамайдыла.

Биз Бабугентде битеу юйорюбюз да барып, дарман салганбыз. Мен хар адамдан да тилейме - бирге жыйылган төрени, жууккун-тенгни жокылау ковидни кезиуде унутугуз! Законнга сыйынып, дистанцияда да тутуп, бетге кыапны кьерге да унутмай, кыолланы да жууганлай турурга керекди. Шёндю тюз урушдачы болум.

Кесибизни да, кыатыбызда адамланы да палахладан сакылайык.

Москвада «Коммунарка» госпиталь Россейде да, битеу дуняда да белгиле. Анда биринчи кунден башлап Янкой элден Кыойчуланы Шамил ишлейди. Анда багылганла Кыойчу улуну билимине, адамлыгына да бийик багы береди. Госпитальны баш врачы Проценко айтханга кёре, бусагытта «Коммунарканы» реанимациясында төрт жюзден артык адам жатады, аланы араларында дарман салынган бири да жокду. Хау, бирбирде вакцина этгенге да жугады ауруу, алай ол женил халда озады.

«Мамырылык» фондуну таматасы Ахматланы Назир хажи озган толкунда Хасанияда госпитальда багылганды. Ол ислам диннге кёре, жукыган ауруу

жайылганда, гузаба этерге жарамаганын чертгенди. «Жашаган жеринден башха жерге да кыачма, алай ауруу жайылмаз ючюн кыолундан келгенин эт. Байрамлагы, бушуулагы да бармазча болганды. Алай не этериксе, онгунг алай болса. Аллах айтса, бу пандемия да, башхаларыча, озар. Бетибизни, адамлыгыбызны тас этмейик бу кыйын кезиуде. Жарсыуга, бир-бирле, ауругандарын да биле турганлай, тюкенлеге, базарлагы жюрюгенлери тохтатмайдыла. Ол а бетсизликди. Жаланда кесибизни юсюбюзден угыай, башхаланы ислеринден да сагыш этерге юйренейик. Жаланда бирлешип хорларыкыбыз бу кыйынлыкны», - дегенди Назир хажи.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Юбилей

МИЛЛЕТИБИЗНИ АЛТЫН ТЁЛЮСЮНЮ КЕЛЕЧИСИ

Мусукаланы Хамидни жашы Борисге, филология илмуланы докторуна, профессорга, бу кюнледе сексен беш жыл болады.

СЫЙЫРЫЛГАН СЫНАУЛУ ЖЫЛЛА

Ол Кенделенде ачханды дунягъа кёз. Атасы Хамит Уллу Ата журт уруш аллында Бедикде кумалы совхозну директору, Кенделенде эл советни таматасы болуп да турганды. Ол кеси заманында Ленинчи окуу шахарчыкда, Ленинградда кооперация курслада, ызы бла Бештауда эл мюкш школда да окуганды.

Жарсыугъа, Уллу Ата журт урушну кезиуонде, Къабарты-Малкъаргъа фашистле киргенде, ол Кенделенде партизан къауумда болганды. Экиге айланган эгечи Мариямны душман

дыргандыла. Экинчи жыл а биринчи классха жюрюп башлагъан жашчык анасы Жолайланы Аклима, кичи эгечи Галина бла кёчгюнчюлюк жолуна атланганды.

КИШИ ЖЕРИНДЕ

Аланы ююрлери анда Къыргъызстанны Фрунзе областыны Иванов районуну Къызыл Восток элине тюшгенди. Артада уа, аналары тилей кетип, ахлулары болгъан Бириккенге кёчгенди. Биринчи жыллада, хар кимгеча, алагъа да бек къыйын эди. Колхоз будай, чюгюндюр, кендир, кенаф, картоф, нартох ёсдюргенди. Таулула

бла къызладан бешиси профессорла, бешиси да илмуланы кандидатлары болгандыла.

Ол жыллада Борис тын жерлени кётюрюуге да къатышханды студент отрядда. Анда жигерлиги ючюн майдал да алганды. «Къарачай-малкъар тилни синтаксиси» деген белгили ишни жазгъанда, аны соавторладан бири болганды.

УРУНУ ЖОЛЛАДА

1962 жылда окууну бошагъанлай, ол туугъан элине къайтханды. Жаш устазны келе-келгенлей окууна орта школну директору этип салгандыла. Окуучула, устаз коллектив да жаш таматаларына уллу хурмет этгенди, не жаны бла да аны ишини бетин чыгарырга кюрешгенди.

Школну ишин къалай къурагъаны юлгю болуп, Борисни бир къауум жылдан кезиулеп Лашкутаны, Жанхотияны школларына да тамата этгенди. Кенделенни экинчи школунда да болганды ол директор. Эл советге башчылык да этгенди. Къайда ишлесе да, аны намысын кёргенди, сезюне тынгылагъандыла. Бир онбеш жылгъа жууукъну алай ишлегенден сора, Мусука улун

тинтгенди. Аны бу иши китап болуп да чыккъанды, алай аны тапхан къыйынды бюгюн, алай терк жайылганды ол минг тиражлы иш.

Басмада ишлеп, окуу китапла бла кюрешген жылларында Борисни республиканы Билим бериу эм илму министрствосуну окуу-методика советини къурамында болганды. Алай бла ол малкъар адабиятдан бла аны тилден окуу китапланы чыгарыугъа аталган программагъа бек магъаналы тюрлениуле кийиргенди. Ма ол себепден ол министерство анга 3-чю эм 7-чи класслагъа малкъар тилде адабият китапланы чыгарыугъа буюрганды. Кёп жылланы ичинде окуучула, устазла да аны китаплары, методикалары бла хайырланадыла.

1984 жылда уа ол «Кабардино-балкарские языковые связи» деген китабын чыгарганды. Ол илму иш бла кёпле шагъиреидиле. Ызы бла аны Къабарты-Малкъар къырал университетни филология факультетинде малкъар кафедрада ишлерге чакыргандыла. Ол анда отуз беш жылгъа жууукъ ишлегенди. 2007 жылда «Балкарская ономастика в парадигме современной лингвистики» деген темагъа жазгъан доктор диссертациясын къорулагъанды. Ол заманда аны студентлеринден бири Къанамат интернетде: «Мусукаланы Хамидни жашы Борис жайда доктор диссертациясын жетшимли къорулагъанды. Эх, бек сюйген устазларымдан бири эди! Аламан хапар! Сюйюмчю менден!» – деп жазганды. Андан уллу багъа уа боламыды устазгъа?!

ЮЙОР КЪОЛАЙЫ

Борис закочкучу къыз Елена Бгажкокова бла юйор къураганды. Ол Мусукалагъа келин болганда, жыл да озгунчу юйорнгенди малкъар тилге, къайын анасыны, башха ахлулары да кёллерин алыр ючюн. Елена Мухамедовна башланган класслада устаз болганда, кеси жарашдыргъан окуу китап бла юйретгенди аланы. Кёп жылланы ичинде Кенделенни экинчи номерли школунда, артада Търныауузда школ-интернатха,

огъундан жоюлгъанын эшитип, кече бла аны басдырырга келгенлей, фашистлени къолларына тюшгенди. Душманга болушханла, сыймегенлерин былай тап тюшгенде жокъ этип къояр умутлула табылгандыла. Алай бла элде жыйырма бла төрт адам тутулгандыла – хар бири да, уллу, гитче болса да, бир къуллукъ жюрютгенле, коммунистле, комсомолчула. Аланы 1943 жылда январьда илишанга салып ёлтюргенди. Алай бла Борис жети жылында атасыз къалганды.

ДУШМАН КИРГЕНДЕ

Ол заман Борисни эсиндеди. «Биз Кенделенде Кюнлюмде жашагъанбыз. Душман а бир кюн тийген кюн кирген эди элге. Четет жанында аланы кёргенимде, сейир этген эдим: газетледе аланы жаныуар сыфатда кёрюзтгенди, была уа – адамла деп. Атам а андан сора бир кере кёрюнгенди юйде, партизан отряд бла Грузия жанына ётерикбиз деген эди... Экиге айланган къарындашым Волода бла мен, экибизге да ата къарындашыбыз келтирген будённовка бёркчюклени да кийип, Володяны анасыны эгечи Гочаланы Маллягъа, ол а кёпюрден ётюп, суу боюнунда жашагъанды, атланабыз, кишиге да айтмай. Кёпюр къулагъына жетсек, алайда уа душман солдатла сюелип. Ала бизни бёрклерибизни сермеп алып, аланы ал жанларында къызыл жулдузчюкъланы бичакъ бла кесип, суугъа атхан эди. Маллягъа ол хапарны айтханыбызда, ол бек къоркъгъан эди: «Насылха, ала румынлыладыла. Немисиле болсала, сау кыймаз эдиле», – деген эди», – деп эгереди ол.

Бир кесекден а, душман кетгенден сора, аны жаш да, ариу да атасын, ёлюкле ичинде табып, келтирип бас-

анда ишлегенди. Айхай да, ёксюз къалгъан сабийлеге ата-ана жанындан да болушхандыла. Аны Борис кеси уллу ыразылыкъ бла эсгеруучюдю. Анда ол школда бек иги окуучуладан бири болганды.

Бир кесек онг чыккъанлай а, ол спорт бла кюрешип башлагъанды. Тутушуп, аны тенгшилеринден киши хорламагъанды. Ол тюрлю спорт ол заманда кенг жайылганыны юсюнден дайым айтыучудула таматала. Анда хорлагъаны ючюн анга берген къатапа кумачны Борис юйге къалай алып келгенин да эсгерип турадыла.

АТА ЖУРТХА КЪАЙТХАНДА

Школну бошاپ къайтып, мында ол Къабарты-Малкъар къырал университетни орус-малкъар бёлюмюне киргенди. Ол жылла анга бек зауукълу болгандыла. Кертисин айтханда, ол тёлю бизни адабиятыбызны, илмубузну, маданиятыбызны, санатыбызны да жангыртып, жангы бийиклеге чыгарганды. Алтын тёлю деп да андан айтхандыла алагъа.

«Университетге кирирге хазырланган кюнледе окууна туугъан къарындашла, эгечлеча болуп, бир бири багъалы кёрюп, эркетлеп, окууну алай башладык. Отуз беш жаш бла къыз бола эдик 1957 жылда университетни малкъар тил бла литература бёлюмюнде», – деп жазды эсгерилеринде Борисни шубху Теммоланы Мухадин.

Керти да, ол заманда бай, жарлы деп болмагъанды, ол студентлени къадарлары да бирге ушагъанды – ким атадан, ким андан ёксюз. Ол сюрюгюн учулукъдан къутулуп, бийик окуу юйде окугъанлары уа уллу насып эди алагъа. Ол курсда окугъан жашла

Нальчикде Октябрь районну страховою службасыны башчысы этгенди.

Жууаплы болса да, баям, файдалы иш эди ол. Алты башлы юйюрге къолай да керек болур эди. Алай, ол къуллукъда бир къауум жыл ишлегенден сора, Борис 1980 жылда «Эльбрус» китап басмада окуу китапла чыгаргъан редакциягъа редактор болуп барганды. Аны сагъышлары тил илму бла эрттеден да байламлы эдиле.

ИЙНЕ БЛА КЁР КЪАЗГЪАНЧА

Кёп да турмай, экинчи жыл ол «Топонимия высокогорья Балкарии» деген аты бла кандидат диссертациясын къорулагъанды. Ол анда малкъар жер-суу атланы лингвистика жаны бла, ол география атла къалай бла къуралгъанларын, халкъыбызны тарыхы бла къалай байламлы болгъанларын

Нальчикде Александровка райондагы школ-интернатха таматалыкъ этип турганды.

Борис бла аны юйдегиси ариу юйор ёсдюргенди – эки къыз бла жаш. Лейля инженерди, Лариса – гинеколог, Мухаммат а аскер къуллукъдан солугъа чыккъанды. Борисни жашау негери дунясын алышханды. Бюгюн аны кёлюн жети туудугъу аладыла.

Бу ариу, жигер, акыллы адамны жашау къубултмагъанды: кёп жылланы ичинде кёзю къармалгъан анасына бла саулуугъу аламан болмагъан эгечине къайгырыу баш борчу болгъанлай жашагъанды, алай а адамлыгъын, жумушаклыгъын, жандаурулгун тас этмегенди. Ма ол себепден бийикдиле бюгюн аны сыйы, намысы да жамаутта.

КЕРТИЛАНЫ Сакитан.

Кёрмюч

СУРАТЛАРЫНДА – КЪУДУРЕТИБИЗНИ ЧОМАРТЛЫГЫ

Бу күнледе Нальчикде А.Л.Ткаченко атлы художестволу музейде Прохладнадагы «Ренессанс» атлы чыгармачылык биригиунно «Мени Кавказым – мени тууган жерим» деген кёрмюч ачылганды. Ол Къабарты-Малкъар Республика къуралганы жюз жыл болганына аталганды.

Кёрмючде прохладначы художникле, аланы санлары уа жыйырмадан атлайды, живопись, графика, скульптура жанрада ишлеген жангы, къараучула

алгъадан таныгъан ишлерин да кёрюзгөндиле. Ол тюрлю-тюрлю жанрлада жазылгъан экспонатла жюз бла жарымдан асламдыла. Ала музейни юч залын толтургандыла. Бояула байрамыча, алай жарык, жарашуула эди аланы бир бирге къоншулуклары.

Кёрмючюч ачаргъа аны къурагъанла, искусствону, культураны келечилери, республиканы жамауаты, ол санда иги кесек сабий да келгендиле.

Анда биринчи сёзю музейни

кёрмюч-экспозиция бёлмюню таматасы Нина Леонтьева айтханды. «Прохладначы художниклени чыгармачылыклары бла биз эрттеден шагъырейбиз. «Ренессанс» жангы жаш художникле бла да танышдырады, бу тюрлю искусствода жангы атла бла да къууандырады. Бу кёрмючде тууган жерибизни аламан ариу табиигъатын, шахарларын, элдерин, айтылгъан, айтылмагъан да мюйюшлерин, Кавказын белгиси болгъан архитектура эсимтленени да кёресиз. Сора дагыда юйор эм тарых темагъа аталгъан суратланы да», – деп, бу кыйын заманда ары келгенлеге ыразылыгын билдиргенди.

Кёрмючюч къурагъан къауумун башчысы, Къабарты-Малкъарны культура министрствосуну методика арасыны таматасы, республиканы халкъ художниги Анатолий Жилев да прохладначыланы «Ренессанс» биригиулерни бла эрттеден да таныш болганын, аланы ишлери эндиге дери да аны, башчаланы да къууандырып тургъанларын айтып, аланы суратлары къаллай терен магъанын тутханларын белгилегенди.

Аны ызындан сёлешген Татьяна Ненашева – художник, «Ре-

нессанс» биригиунно таматасы: «Бизни художниклерибиз, бу кёрмючюч къурагъа тебирегенибизде, бек уллу кюч салгандыла сизни къууандырыргъа. Кесибиз да нальчикчи къараучулагъа тансыкъ болгъанбыз – эки жыл озганды биз быллай иш къурамагъанлы, – дегенди.

Кёрмючюч ачылуун бютюнда хычыуун этген а Амора деген жырчы кызы болганды. Аны жырларгъа чакъыра, музейни кёрмюч-экспозиция бёлмюню таматасы Нина Леонтьева: «Мен Амора бла билмей тургъанлай танышханма, – дегенди. – Кёкден тюшгенча, алай чыкыгъан эди ол аллыма солугу паркъда. Жырлай бара эди жауу жолчукъда. Андан арысында мен аны кёп жыйылыулада кёргенме. Бюгюн а анга жангыдан суйюп тынгыларыкъма. Сиз да жаратырыкъсыз аны жырларын,

жырлагъанын да», – дегенди.

Ол ариу тюрлю-тюрлю суратлау магъанын элтген ишлени къайсыны къатына барсанг да, аладан жылыу ургъанча кёрюнеди бетинге. Кёлеринг ол анда кёренигинг эсингге къалдыргъа суйюп, терк айырылалмайдыла аладан. Къабыргъалада уа – бизни ариу Къабарты-Малкъарыбыз, аны табиигъат халаллыгы – таулары, тюзлери, суулары, голлери, къалалары... Сора адам кёлу ишлеген юйле, узакъ созулган не къысха орамла, адамла – сабийле, къартла, суйгенле... – акъ къыш, жашил жаз, чакъгъан жай, сары кюз арты, аланы башларындан тийген кюн бла кечени жарытыргъа чыкыгъан ай... Къалай насыптыды ол дуния байлыкны тарыхда къояргъа фахмусу болгъан – художник!

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

ЖАЙ

Солуу парк – аттракционла, кёлле, фонтанла

Нальчикни ара солугу паркы шахарчыларыбызны суйген солугу жерлерине айланганды. Анда не заманда да адам кёл болуучуду. Иссиде уа ала бютюн асламдыла: назы, нарат, эмен, чинар эм башка тереклени салкынына ашыгъадыла. Бирле кёл жагъада, суу бююнунда ышыкъ табып, ырахат олтурадыла, башкала уа ол тийреледе кёл болгъан кафеледен бирине кирип, аууланган да эте,

барды. Аны гитчеле бютюн бек жаратадыла.

Аттракционланы юслеринден айтханда, Нальчикни солугу паркында алгын ала шёндюча кёл болмагъандыла. Совет Союзну заманында байрамланы кезиунде, шабат эм ыйых күнледе ишлеучюлер эсимдеди. Энди алагъа жангылары эмда сейирлерни къошулгандыла, кюн сайын ишлейдиле. Къызчыкъланы бла жашчыкъланы жарыкъ

да сагышларын этгендиле: тюрсюнлю паровозчукъ, гитче машинала, гылылаучала, чаначыкъла да балачыкъла хатасыз учарчаладыла.

Нарт-Уягъа чыгаргъан канат жол да тохтамагъанды. Анга олтуруп, «Сосрукъ» кафени къатына барып, шахаргъа къарагъа республикагъа келип солугъанла бютюн бек сөөдиле. Жангы ишленген «Колесо обозрения» да уллу-гитче да бек жаратадыла.

Паркъдан чыгып бара уа «Тарзаканы» къатында бир кесек мычыдым. Алайда бир къызчыкъгъа бир сейирлик кийим да кийдирип, бошладыла. Ол а ёрге учуп кетеди. Бир кесекден: «Болду!» – деген къычыргызы эшитилди. Тёгерекдегиле да кюлдюле...

КЪАБАРТЫ ОРАМДА

Баш жанындан келе-келеме да, Къабарты орамгъа чыгъама. Биз гитче заманда алайда сейирлик къыллауча, гинжи атчыкъла да болуучу эдиле. Аланы төгереклери орус жомакъланы жигитлерини суратлары бла жасалгандыла. Биз алада кёл учанбыз. Адамла да нечик кёл болуучу эдиле. Бир кесек учандан сора, жеринги башхагъа берирге керек болганды. Ол заманда уа жыламукъланы да тёллючюлер эсимдеди.

Бююнлюкде да бери келип солугъанланы сабийлерине тюрлю-тюрлю аттракционла ишлейдиле.

АБХАЗИЯ МАЙДАНДА

Абхазия майданын бир кыйырында да барды сабийле ойнара жерчик. Бир заманда уа алайда самолёт да орнатылгъан эди. Аны ичинде

кино кёрюзтюп тургандыла. Жарсыугъа, 2001 жылда аны кетергендиле. Артда айтханларына кёре, къоркъуусулукъну жалчытыр ючюн этилгенди алай. Самолёт кимни жашауна да белгисизди, алай аны орунунда къыллаучала, карусельле, башха затла да бардыла.

«ОРЕШКА»

Къоз терек бахча да абаданланы, сабийлени да суйген жерлеринден бириди. Аны да барды жалган кёлчюю, анда да «къанкъазлада», «бапушлада» учаргъа боллукъду. Батутлада секирирге, кёл башха оюнлагъа къатышыр онг барды. Жомакъланы жигитлерини юйчюклерича ишленген жерледе уа олтуруп солугъа, ушакъ этерге боллукъду. Фонтанчыкъ да кёзге, жюрекке да хошлукъ береди.

Арт заманда мында да уллу тюрлениуле этилгендиле. Сабийле ойнара бир майдан-

чыкъ бар эди да, ол азлыкъ этгени кёрюнюп тура эди. Энди аны бирси жанында дагыда бирин къоша турадыла.

БИРЛЕДЕ – БАССЕЙН, БАШХАЛАДА – КЪЫЛЛАУЧАЛА

«Искож» микрорайонда эмда Мальбахов атлы орамда да аттракционла асламында гитче сабийлеге деп ишленгендиле. Ала артыкъ кёл туйюлдюле, алай ол кемчилик бир башха зат бла толтурулмай къалмайды. «Искожда», сёз ючюн, аламан бассейн барды. Къызылу кюн ары кёлле барадыла.

Мальбахов атлы орамда уа орус килисаны къатындагы къыллаучаланы айырып айтыргъа боллукъду. Миллет библиотеказы къатындагы паркда сабий аттракцион да ол тийреледе жашагъанланы къууандырыр ючюн къалмайды.

ХОПАЛАНЫ Марзият.

Суратланы автор алганды.

ушакъ бардырадыла. Саулай юйюрлери бла да келедиле бери.

Арт заманда паркда уллу тюрлениуле этилгендиле, тынчырахат солугъа, санланы чыныкъдырыргъа, ауулангыргъа, ойнаргъа да кёл тюрлю мадарла бардыла. Алай мен бююн окъуучуларыбызны эслерин сабийлеге къаллай онгла къуралгъанларына буругъа сөөме. Алагъа деп жангы аттракционла ишленгендиле, ол угъай да, уллу болмагъан аквапаркда

ауазлары узакъгъа эшитиледи.

Сарыуек суратла бла тюрлю-тюрлю батутлада къызчыкъланы бла жашчыкъланы секирип, заукулукъ алгъанларына къарап, сукъланган окъуна этгенме: алача заманыбызда биз ундурукъланы къулакъларындан тутуп секириучюлюбюз эсимдеди. Алайдан узакъ бармай а – юч пилни сураты бла фонтан. Аны сууну акъгъан тауушу нерваланы шошайтады, ол да салкынлыкъ береди. Мында бек гитчечиклени

ТИН КЪЫЙМАТЛАРЫБЫЗ

Баш ауну алыу ариу той адетлерибизден бириди

Келини башындан ау алган адет малквар-кырачай халкыны бек ариу төрелеринден бириди. Белгилесича, ол бурунгу адет жангы келини халкы аллына чыгаргъа, юй жумушлагъа эркин этилгени белгисиди. Төреге кёре аны юсюнде алты жаурук болургъа тийишлиди: башында – ючюсю, кьолларында – экиси, белинде – бири.

Биринчи эм уллу жаурукну алыу ол келини жамауат аллына чыгаргъа эркинлиги болгъанын кёргозтеди. Ол жаурук кьол бла тигиледи, оюулары да алай салынадыла, аны чачаклары болургъа керекдиле, анга чилле жаурук дейдиле. Аны кумачы чий чилледи, тюрсюню акъды, на-

хунерликлери жаланда ныкышланы тигиуде сыналмагъанды, жаурукну төрегегин жасагъан чачаклары эшиуде да ачыкъланганды. Экинчи уллу жаурукну тешиу келин юйюрге ачык болгъанын кёргозтенди. Ол чилледенди, анга оюула салынамагъандыла, алай узун чилле чачаклары болургъа тийишлиди. Ахырында келини башында жегил гуржаба акъ жаурукчу кьалады, анга туюлген жаурук дейдиле, ол иничке чилле халыладан хазырланганды.

Аладан гитчерек жаурукчу кьала кызыны бармакларына неда бууунларына илиндирилгендиле. Аланы алыу келини юй ишлеге хазыр болгъанын белгилегенди. Онг кьолундан тешилиу аны кесини башында жегил гуржаба акъ жаурукчу кьалады, анга туюлген жаурук дейдиле, ол иничке чилле халыладан хазырланганды.

ни жууукларына, юйюрюне жумуш этеригин, сол кьолундан – тукьумгъа, атауулгъа. Белинден жаурукчу кьолу келин юйюргъа хазыр болгъанын белгилейди, юйюрюню бир келечиси болгъанын билдиргенди.

Алгыннгы тойлада келини баш ауун тукьумдан сабий жашчык кьамичи бла алгъанды. Арта ол сабийге энчи саугъа этилгенди. Бусагъатда жашуу тюрлене баргъаны бла бу ариу адетибиз да бир кесек башха тюрлю болгъанды. Кёбюсюнден, биз барыбыз да кеп кере шагъат болгъаныбызча, ол жумушну ансамбльерибизни тепсеучюлери толтурадыла. Ала келини төрегегинде тепсеп, кызыла жаурукъланы алып, тукьумдан тамата тиширину кьолуна саладыла. Алай ол ариу төрени биринчи халында сакълагъанла да бардыла.

ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат.

кышлары да акъ бетлидиле. Аны алай тюрсюню кызыны намысын белгилейди.

Чилле жаурук толусунлай оюула бла айбатланып болса, анга сау чилле жаурук дегендиле. Аны багъасы уллу болгъанды, он ийне багъасы чаклы бир окуна. Андан сора да, жарым чилле жаурук да болгъанды, аны тигилген оюулары азырак болгъандыла. Сейрди, бу жаны бла усталаны

Тинтиле

Токну урлагъан – заранны тазир бла кьайтарлыкды

«Россети Шимал Кавказ» компанияны КьМР-де бёлюмюню – «Каббалкэнергону» - ишчилери бизни республикада иги кесек электрокюк урланганын ачыклагъандыла. Прохладна районда агропредприятиядан биринде ала токну эсеплеген приборгъа абери кьошулуп тургъанын эсегендиле. Арта тохташдырганларыча, ол энергоресурону эсеплеуно тюрлендирген зат эди.

Бу бузуклык ючюн тийишли акт жазылганды. Анга кёре 858 минг киловатт-сагъат урланганы белгили болганды. Ол 5,2 миллион сомгъа жетеди, дегендиле компанияда. Бу шартны юсюнден энергетикле право нызамны саклауу органлагъа да билдиргендиле.

Электрокюкно урлагъан инсан жууалха тартылмай кьалмазлыгын эсгертедиле компанияда. КоАП-ны 7.19-чу статьясына тийишлиликде, ток сетелеге сормай кьошулгъан эмда аны эсеплеуно хайырланган

адамгъа 10-15 минг сом тазир салынырыкъды. Аллай иште тутулгъан предприятиядла бла организацияла уа 100-200 минг сом төлерикдиле.

Дагъыда уголовный жууалпылык да барды. Тийишли кодексни (УК) 165-чи статьясына кёре аллай бузуклык этгенни эки жылгъа дери тюремге олтуртургъа болукьдула. Энергетикле кьайтарып эс-

гертедиле: быллай бузуклыкьла электрокюк бла ышангылы жалчытыгъа чурум саладыла. Андан сора да, токну урлайма деп, эсеплеучю приборгъа неда ызлагъа тийген адам кесини, кьатындагъылары жашауларына да кьоркъуу салады.

УЛБШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Право

Элбрусчу полициячыла законлукьну сакълауда

Орамлада, жамауат бирге жыйылгъан жерледе право нызамны жалчытыр, полициячыла сыфатларын тинтир эмда ич ишле органлагъа халкьда иги оюм кьуарар мурат бла РФ-ни МВД-сыны Элбрус районда бёлюмюнде ачык кьарау болгъанды.

полициячыла кьуллукьларын толтурургъа хазыр болгъанларын белгилегенди. Ол право нызамны сакълауучулары баш борчлары инсанланы кьоркьуусулукьларын, эркинликлерин, законлукьну кьоруулау болгъанын эсгергенди.

Аны ОМВД-ны башчысы полицияны полковниги **Шауаланы Арсен** бардыргъанды.

ОМВД-ны бёлюмлерини таматалары полициячылары формаларын, удостоверенияларын тинтгендиле, связь оборудование кьалай ишленгенине да кьарагъандыла. Шауаланы Арсен элбрусчу

Кьараугъа Элбрус районну администрациясыны башчысы орусбасары **Муаед Азубеков** бла бёлюмде жамауат советни келечиси **Газайланы Зухура** кьатышхандыла.

ТОКЪЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

СОРУУ-ЖУУАП

Айлыкьны төлеуно, кьоранчланы кьайтарыну жорукьлары

Айлыкь заманында төленмесе, иш беричю аны процентле бла кьайтарыгъа керекди деп эшитгенме. Ол алаймыды?

Марина Г., Каменка эл.

Сабийлени жай кезиуде солугъа жибергенде путёвканы багъасыны бир кесеги кьайтарылыгъыны юсюнден кеп айтылганды. Закон кючюне киргенмиди?

Мурат Т., Нальчик ш.

Соруулагъа жууапны КьМР-ни прокуроруну тамата болушлукьчусу **Сотталаны Жанна** береди:

- Хакьны юсюнден айтханда, Россейни Уруну кодексини 236-чы статьясында быллай жорукь тохташдырылыпды: айлыкьны, солугъа кетгенде, кьуллукьдан эркин этилгенде төлеуени болжалын бузгъан кезиуде иш беричю аны процентле бла берирге керекди. Ол Россейни Ара банкы тохташдыргъан ёлчмеден аз болмазгъа тийишлиди (1/150 ёлчмеде). Ол хакь төленген болжалдан экинчи кюнден саналып башлайды эмда хар кюн ючюн бериледи.

Уруну кодексни 236-чы статьясыны 2-чи кесеги кёре уа, ишчиге төленген компенсация коллектив келишимге, предприятияды кесини праволу акты бла кёбейтилерге болушлукьду. Процентле иш беричюно

терслиги болса, болмаса да төленедиле.

Экинчи сорууну юсюнден айтханда, керти да РФ-ни Правительствоосуну «2021 жылда федерал бюджетден «Тёлеу карталаны миллет системасы» акционер обществога ич туризмин айнытуу программаланы чеклеринде сабийлени солуларын кьуара, аланы саулукьларын игилендириу жаны бла жумушланы бир кесегине субсидияланы тохташдырыну нызамыны юсюнден» бегими кючюне киргенди. Ол быыл 19 майдан ишлеп башлагъанды.

Анга кёре, жай кезиуде сабийге солуу лагерге путёвканы алгъанда, «Мир» банк карта бла хайырланылса, аны багъасыны бир кесеги арта бериледи. Ол санда путёвканы жартысына дери кьайтарылыргъа болушлукьду, алай төлеуно ёлчмени 20 миндген озмазгъа керекди. Ахча беш кюнню ичинде кьайтарылады, ол «Мир» картагъа ётдюрюледди.

Алай сабий лагерге бармай кьалыргъа да болушлукьду. Путёвка ючюн кьоранчла бир кьайтарылгъан эселе, ахчаны арта кьыралгъа берирге тошерикди. Ол картадан алынырыкъды.

ТИКАЛАНЫ Фатима жазып алгъанды.

РФ-ни Жазыучуларыны союзуно, РФ-ни Журналистлерини союзуно да келечиси, Кьабарты-Малкьарда, андан тышында да белгили журналист, поэт, шахмат жаны бла спортну мастери **МЕЧИЛАНЫ Алийни жашы Хадис** ауушханы бла байламлы «Заман» газетни редакциясы, уллу бушуу этип, аны юйюрюне, ахлуларына кьайгы сёз береди.

Магьаналы дерс

Энергетиклени гитчелеге кьайгырыулары

Адамлагъа токну кьоркьуусуз хайырлануу жорукъларын ангылатыу дерслеге «Каббалкэнерго» компанияда уллу магъана береди. Аланы сабийле солугъан лагерьеде, билим бериу учреждениада бардырадыла. Алада жаш тёлгое угъай, таматалагъа да тийишли билдириуле этиледиле. Кёп болмай былай дерс Нальчикде «Тейри кьылыч» санаторийде да ётгенди.

Жай солуу кезинде сабийле аслам заманны таматаланы кёз туураларындан кетип турадыла. Быллай болумда ала ток болгъан жерлеге жуууклашып, андан ачыргъа боллукьдула деген кьоркьуу да чыгъады.

Сагъынылгъан дерслеге энергетикле тынгылы хазырлануучудула. Хар педагог да дерси сейир болуруна бек итинеди. Ма бу жол да гитчелени алларына ала энчи юс кийимле кийип чыгъандыла: башларында жылтырауук каскалары, юслеринде кём-кём комбинезонлары, кьолларында уа - абериде ток болгъанын кёрюзгөн, кеси да жомаклада жигитлени кьамаларына ушагъан приборлары.

Энергетикле школчулагъа юйде, тышында да электрокюч болгъан жерлени кьатында кеслерин кьалай жюрютюрге кереклисин ангылатхандыла. Ойнайма неда суратта тюшеме деп трансформатор подстанциялагъа жуууклашыргъа,

бийик ток чыпынлагъа ёрлерге арталыда жарамагъанын чертгенди. Ызы бла сабийлени кьоркьуулу жерлени кёрюзгөн белгиле бла да шагъырейлендиргенди.

Токдан кьоруулагъан затла гитчелеге бек сейир кёрюнгенди, электромонтерну каскасын, профессионал кьол кьапларын кёпле киерге суйгенди. Биринчи медицина болушлукь не халда берилгенин а алагъа манекенде кёрюзгөнди.

Ызы бла жаш тёлгое асфальтда эм ариу сурат ким ишлеялыкьды деп конкурс бардыргъандыла. Сабийле электрокючню кьоркьуусуз хайырлануугъа атап, журюрге тюрлю-тюрлю суратларын кёрюзгөнди.

Ахырында кьонакьла школчулагъа иллаула бла китапла юлешгенди, мында айтылгъан затланы сансыз этмезге, жорукъланы дайым эзде тутаргъа чакъыргъандыла.

Санаторийни билим бериу бёлюмюню башчысы Глашланы Зухура компаниягъа ыразылыкьын билдиргенди. «Жыл сайын бизде юч мингден артыкь школчу солуйду. Ала хар бири да электрокючню кьоркьуусуз хайырлануугъа юйренгенлерин бек магъаналы ишке санаргъа тийишлиди, - дегенди ол

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Билдириу

Кадет школда окьургъа суйгенлеге

«Х.С. Деппу улу атлы 2-чи номерли кадет школа-интернат» ГБОУ 6-чы, 9-чу, 10-чу, 11-чи классда жангы ачылгъан жерлеге жашланы кьошакь халда приёмун бардырады. Кьагьитланы 2021 жылда 1 июльдан 30 июльга дерс келтирирге онг барды.

Кадет школда окьургъа суйгенлеге излемле: ала саулукулла болургъа керекдиле, психология жаны бла сайлаулары, орус тилден, математикадан сынаулары ётерге эм аланы кюч-кьаруу хазырлыклары болургъа тийишлиди.

Окьуугъа кирирге изленген кьагьитланы тизмеси кадет школаны официал сайтында

объявления бёлюмде эм жангылыкьлада белгилениди: <https://kshibabugent.ru>, ол санда Инстаграм страницада да [kadet_babugent](https://kshibabugent.ru).

Соруулары болгъанла бу телефон номерлеге сёлешсинле:

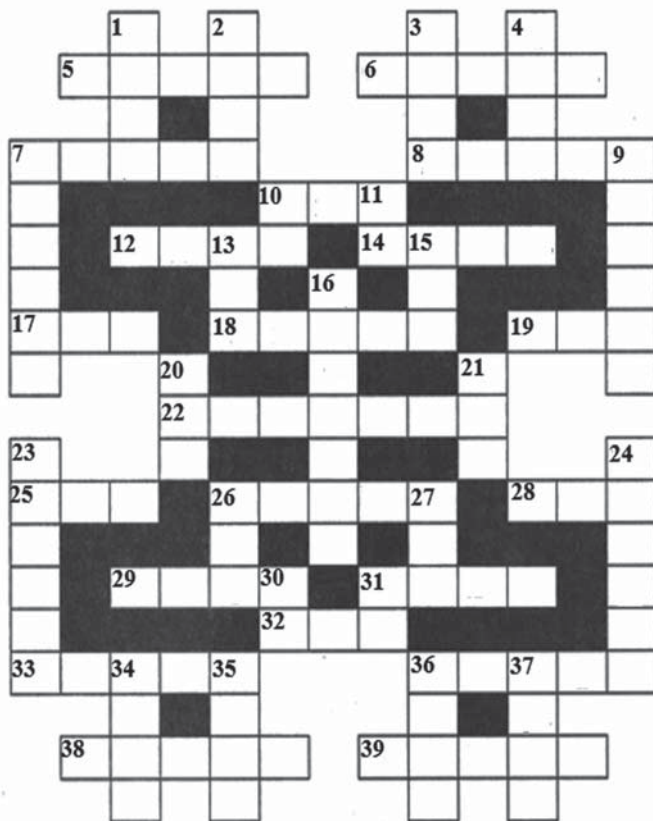
8(86636)74-2-31 – директор;

8(86636)74-2-69 – директорну УВР жаны бла орунбасары;

8(86636)74-4-30 – директорну приёмный;

8(928) 715-20-43 – Фатима Хамбиевна (кьагьитланы алуугъа жууаплы).

Сёзбер

ЭНИНЕ: 5. Ат хайуанни тюрлюсю. 6. Ким да хайырлануучу, жамуат жерлеге айтадыла алай. 7. Нени да ёсе, тириле баруу. 8. Юй. 10. Алтын, кюмюш халы. 12. Аллай готту деп ханс барды. 14. Миксерни иши алай этиуду. 17. Жаны барда, сауутда да болады. 18. Некаясыз тууган. 19. Кече тирилген кьанатлы. 22. Ырысхы жыйуу. 25. Кьуран сура. 26. Кюн тийгенде кимни да жёнгериди ол. 28. Кимге да бек жууук ахлу. 29. Улуу жауукь. 31. Ачык жер. 32. Бийик жер. 33. Назмуну анга салсанг, жыр болады. 36. Кийикни тюрлюсю. 38. Агач иште керек зат. 39. Аллахны фарызларындан бири.

ЁРЕСИНЕ: 1. Эрттеги таулу. 2. Тишируу иш. 3. Юйле тизилген жол. 4. Аскер машина. 7. Кюлде гыржын бише, аны бла аладыла. 9. Адамгъа ушагъан жаныуар. 10. Акьыл. 11. Губуну кьапханы. 13. Сериюун желчик. 15. Санланмай, саулай бишген мал эт. 16. Тёгерегин суу алгъан жер. 20. Кьабыр тёбе. 21. Кьызыл бюртюкю терек. 23. Неге да жараган дарман. 24. Кьырал саугъа. 26. Бузулмазлыкь сёз. 27. Орта. 30. Юй хайуан. 31. Самолётну тюрлюсю. 34. Ананы жылы жери. 35. Сабийни аны бла кьоркьутадыла. 36. Таулу халкьгъа тарыхлы ай. 37. Гюл.

ГАЗЕТНИ 76-чы НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 7. Кьанауат. 8. Кьаланкьа. 9. Малкьарлы. 11. Айтбалыкь. 12. Шам. 13. Кьайракь. 14. Талчыкь. 15. Акьсакь. 17. Кьарс. 19. Оракь. 21. Кьына. 22. Чита. 25. Мару. 29. Сыйрат. 31. Кьытылыкь. 32. Ата. 33. Кьарампил. 34. Зарланы. 35. Бабылаш. 36. Жарашуу.

Ёресине: 1. Кьаратал. 2. Малкьарукь. 3. Байракь. 4. Тайбат. 5. Кьантулукь. 6. Акьыйыкь. 10. Ышыкь. 11. Амма. 15. Аслам. 16. Кьойчу. 18. Ачы. 20. Ант. 21. Кьармашуу. 23. Алтыатар. 24. Чыдагъан. 26. Амал. 27. Ауаз. 28. Кьычырым. 30. Топпан. 31. Кьырпакь.

Учредитель: Кьабарты-Малкьар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор
КЬОНАКЬЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары)
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЬЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиниклерин кьоруулау жаны бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа «КьМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графике кёре 19.00 сагъатда кьол салынады. 20.00 сагъатда кьол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Байсыланы Марзият - дежурный редактор, Кучукъланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретары орунбасарлары; Бийчеккуланы Жаннета (1,2,3,4-чю бетле), Геляяны Валентина (9,10,11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1100 экз. Заказ № 1444

Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru